

Tổng thống Donald Trump đang phát đi tín hiệu cho thấy ông mong muốn tách khỏi Bắc Kinh hơn là muốn có một thỏa thuận. Tuy nhiên, những đồng thuận này của ông lại có thể gây ra những hậu quả không lường trước, thiệt hại mà nước Mỹ phải gánh chịu là trầm trọng nhất và nhiều hơn bất cứ quốc gia nào.

Một bộ phim tài liệu mới đây của Netflix có tên Nhà máy M - trên đây là bộ phim do cựu Tổng thống Mỹ Barack Obama và vợ nhất phu nhân Michelle Obama sản xuất - kể chuyện những gì đã xảy ra khi một ông chủ người Trung Quốc tiếp quản một nhà máy đã đóng cửa của Mỹ ở bang Ohio. Kết quả là một cuộc xung đột văn hóa đáng lo ngại khi các công nhân Mỹ bị ép phải làm việc 12 tiếng/ngày với mức lương chưa bằng một nửa so với trước đây và tận hưởng thấy mình bị gây sức ép buộc phải tuân thủ những luật của công ty.

Chỉ với nhiều cố vấn có những lợi ích chính chững lợi Trung Quốc và với chính bản thân Tổng thống Mỹ Donald Trump, triết nghiệm đó cho thấy rõ những mà các đội chính quyền Mỹ trước đây - kể cả Chính quyền Obama - bị ám ảnh về Trung Quốc. Những người theo những lợi ích riêng cho rằng kể từ khi Trung Quốc mở cửa với thế giới năm 1978 và ngày càng trở nên kinh tế của mình, người Mỹ đã tìm cách đưa Bắc Kinh hội nhập vào hệ thống kinh tế dựa trên quy tắc theo phong cách phương Tây - và nhìn ra họ không thể làm điều đó. Trung Quốc và Mỹ không thể cùng chung không gian địa chính trị và kinh tế: Các chu kỳ mức sống và những kỳ vọng về xã hội và ý thức hệ của họ quá khác biệt. Và trong khi đó, người Trung Quốc đang lấy một công nhân việc làm, quy mô số đầu tư và sự thịnh vượng của Mỹ.

Giới pháp mà Peter Navarro, Cố vấn thường mới của Trump và là người có những lợi ích chính với Trung Quốc nhất, thúc giục từng tháng thông qua là kiên quyết tách khỏi Trung Quốc - trên thực tế là đảo ngược quá trình đột nhập tiến bộ trong những mới và tài chính toàn cầu hóa suốt 40 năm qua, phá bỏ các chuỗi cung ứng toàn cầu và hãy hỏi mới quan hệ làm việc trong lĩnh vực địa chính trị giữa Washington và Bắc Kinh vốn đã tiến triển tốt những.

Thái độ đó dường như sau một loạt dòng tweet gây sóng gió của Trump hôm 23/8 sau khi Trung Quốc tuyên bố một đợt áp thuế mới với hàng hóa Mỹ trị giá 75 tỷ USD, tuyên bố rằng: “Một cách ngu ngốc, đợt thuế của chúng ta đã đổ một hàng nghìn tỷ USD vào tay Trung Quốc trong nhiều năm. Họ đã đánh cắp quy mô số đầu tư của chúng ta với mức hàng trăm tỷ USD/năm và họ mua tiếp tục làm điều đó. Tôi sẽ không đổ việc này xảy ra! Chúng ta không cần Trung Quốc và nói thẳng ra là chúng ta sẽ khá giả hơn nhiều khi không có họ... Do đó, các công ty Mỹ với của chúng ta ngay lập tức phải bắt tay tìm kiếm những lựa chọn thay thế Trung Quốc, kể cả việc đưa các công ty về nước và sản xuất tại Mỹ”.

Trump hiểu như không có quyền ra lệnh cho các công ty Mỹ bắt kể nơi nào và mức

dù ngày 23/8, Chỉ số công nghiệp Dow Jones đã giảm hơn 600 điểm vì những lời lẽ của Trump, những nhà quan sát xem những dòng tweet này chỉ là cớ để những nhà đầu tư nhốt cửa một vài tháng để chờ đợi những gì sẽ xảy ra trong các hội tái đắc cử của mình đang gặp nhiều rủi ro hơn vì cuộc chiến thương mại dai dẳng với Trung Quốc. Những trong khi đó, Trump tỏ ra công nhận hơn nhiều đối với các tập đoàn Mỹ đang làm ăn với Trung Quốc bằng cách áp thuế. Và kể từ khi ông bắt đầu cuộc chiến thương mại với Trung Quốc, một số chuyên gia đã nghi ngờ rằng mục đích của ông từ đầu là để đẩy lùi những gì đó trên thương trường hơn so với việc chỉ có một thỏa thuận mới. Bằng cách đòi hỏi những điều kiện quá mức từ Bắc Kinh – trên thực tế là yêu cầu nước này phải hủy bỏ những chính sách thuế nhập khẩu do nhà nước bảo trợ cũng như tuân thủ luật pháp và các quy định của những quốc gia liên quan đến vấn đề quyền sở hữu trí tuệ và hợp đồng kinh doanh – ông đã khiến các cuộc đàm phán thất bại và rằng họ một “cuộc ly hôn” với Trung Quốc, điều sẽ làm biến đổi hoàn toàn nền kinh tế toàn cầu.

Trong hình dung của êkip Trump, bằng cách nào đó, một kết quả như vậy sẽ khôi phục được sự thịnh vượng mà nhiều người Mỹ như những ngày tháng lập công nhân trung lưu được trải nghiệm hầu như không còn lại “giá Trung Quốc” và nguồn cung cấp lao động giá rẻ dường như vô hạn, đặc biệt là từ ông Á.

Tuy nhiên, hầu hết các nhà kinh tế học và chuyên gia thương mại cho rằng đó chỉ là những phỏng đoán. Khi tìm cách chia tách Mỹ khỏi Trung Quốc, Trump sẽ chỉ thành công một điều: chia tách Mỹ khỏi nền kinh tế toàn cầu. Và điều đó sẽ đồng nghĩa với một tương lai trong dài hạn ở châu Âu, Nhật Bản và cuối cùng là Trung Quốc đánh bại và trở nên bền vững cùng.

Adam Posen, Chủ tịch Viện nghiên cứu kinh tế quốc tế Peterson, cho rằng: “Họ có thể gây ra nhiều thiệt hại nhưng không thể đạt được điều mình mong muốn”. Ông tin rằng tách khỏi Trung Quốc là mục đích thực sự của Trump kể từ trước khi ông này trở thành tổng thống. Posen và những người khác không những chỉ ra thiệt hại đối với thị trường không chỉ của Trung Quốc mà còn cả sự tổn hại đối với uy tín toàn cầu của các thị trường như Mỹ và khi những công ty châu Âu sẽ nhanh chóng đổ vào để thay thế vị trí của Mỹ.

Michael Pillsbury, người từng có thời gian làm cố vấn cho Trump và cố vấn Trung Quốc, đã nói với tờ Foreign Policy rằng ông tin chắc rằng những người không ủng hộ việc chia tách hoàn toàn khỏi Trung Quốc và Trump vẫn mong muốn có một thỏa thuận thương mại. Pillsbury nói: “Bắt đầu những dòng tweet gần đây, tổng thống

không nói đến việc chia tách. Ông nói muốn các công ty Mỹ tìm kiếm những sự lựa chọn thay thế mới”. Pillsbury nói thêm rằng Trump và êkíp của mình đã bắt buộc giện từ hội tháng 4/2019, khi phía Trung Quốc có vẻ đã rút khỏi cam kết cùng các biện pháp báo hại “có ràng buộc về mặt pháp lý” chững lại những hành vi vi phạm thường mới tại tòa án, được tóm gọn trong một thỏa thuận mang tính tạm dò dầy 150 trang. Ông cũng tin rằng các cuộc đàm phán này đã trở hoãn bởi một nhóm mới gồm các công viên có đường lợi hiệu chiền xung quanh nhà lãnh đạo Trung Quốc Tập Cận Bình.

Bắt chộp danh tiếng là một người có đường lợi hiệu chiền đối với Trung Quốc trong vấn đề an ninh quốc gia, Pillsbury phản đối ý tưởng chia tách, ông nói: “Tôi vừa mới nói chuyện với từng thành một vài ngày trước. Tôi vẫn lo quan về việc vẫn có thể có một thỏa thuận”.

Trong những bài phát biểu gần đây, cựu Bộ trưởng Tài chính Henry Paulson – người tin tưởng vào thị trường của Trung Quốc trong việc duy trì những khoản đầu tư lớn vào thị trường trái phiếu và chững khoản của Mỹ trong cuộc khủng hoảng tài chính 1 thập kỷ trước, do đó đã giúp ngân hàng một cuộc suy thoái trở thành một cuộc khủng hoảng - đã cảnh báo rằng Chính quyền Trump đang tìm cách dưng lên “bức màn sẫm kinh tế” giữa Mỹ và Trung Quốc. Bằng việc nhận diện Trung Quốc là một mối đe dọa an ninh quốc gia cũng như mối đe dọa kinh tế, những người có đường lợi hiệu chiền ở Washington đang theo luận về các công cụ theo phong cách Chiền tranh Lạnh để kiểm soát công nghệ – lý do khiến Chính quyền Trump đã tìm cách gây sức ép buộc các nước khác phải từ bỏ việc mua các sản phẩm của công ty Huawei trong cuộc đua mạng 5G.

Những nhà chiền dịch tẩy chay Huawei yêu cầu cho thấy gì đây, môi trường không khác gì thời Chiền tranh Lạnh – vì lý do đến gần là hậu hết các nước, trong đó có các đảng minh phương Tây, vẫn mong muốn dưng về phía Bắc Kinh để làm nên kinh doanh ở Trung Quốc. Và cuối cùng Trump chắc chắn sẽ phải nhận ra điều đó.

William Reinsch, một chuyên gia về thường mới Trung Quốc tại Trung tâm nghiên cứu chiền lược và quốc tế cho biết: “Trump đã tự dưng mình vào chân tường, nơi mà cuối cùng ông sẽ chỉ còn hai lựa chọn – chấp nhận một thỏa thuận yêu cầu hoặc tiếp tục cuộc chiền”. Reinsch là cựu quan chức cấp cao tại Cục Thông tin và là cựu Chủ tịch Hội đồng ngoại thường quốc gia, ông nói thêm rằng: “Cứu hàng không nằm trong vấn đề của Trump và sớm hay muộn cũng sẽ có ai đó nói với từng thành rằng việc ra lệnh cho các công ty rời khỏi Trung Quốc không thực sự quy định của

ông. Với hai lựa chọn, nếu ông tiếp tục cuộc chiến, các đồng viên đảng Dân chủ sẽ đưa cấp độ chính sách thuế bìa, thuế hải ngoại để kiểm, nhà đàm phán kém cỏi, rằng ông đã gây ra tất cả tình thế này và không mang lại điều gì... Thay vào đó, nếu ông nộp thuế để mua thu, ông có thể nói rằng đây là mua thu tuy nhiên với thuế có và tuyên bố chiến thắng. Đó là lý do tại sao tôi nghĩ kịch tính sẽ tiếp tục cho đến tháng 9 hoặc tháng 10/2020, thời điểm ông sẽ nộp thuế giành được một chiến thắng kể điều - hoặc điều gì đó mà ông sẽ gọi như thế”.

Những người theo đường lối hiệu chiến đấu thời Trump đã đúng khi cho rằng các điều chỉnh quy định trước đây có phần gây hại với Trung Quốc, nước đang có thái độ mang màu sắc dân tộc chủ nghĩa gay gắt hơn dưới thời Tập Cận Bình. Kể từ sau vụ Thiên An Môn 3 thập kỷ trước, sự hiệu nhập hoàn toàn vào trật tự thế giới mà người ta hy vọng đã không xảy ra; thay vào đó, nhìn chung Bắc Kinh đã thao túng hệ thống này kể từ khi họ được hoan nghênh gia nhập Tổ chức Thương mại Thế giới (WTO) vào cuối năm 2001. Và các đồng viên đảng Dân chủ cũng như đảng Cộng hòa đều không có cách hiệu thích đáng với sự chuyển dịch kinh tế, xã hội và chính trị vốn là kết quả của sự toàn cầu hóa hậu Chiến tranh Lạnh, điều đã tạo ra các điều kiện công bằng hơn giữa các nước phát triển và đang phát triển, những lợi ích đánh đổi bằng việc gây ra sự bất bình đẳng lớn hơn bên trong các nước tiên tiến, do dòng chảy công nhân việc làm trong ngành công nghiệp tràn ngập khu vực có chi phí rẻ hơn, đặc biệt là ở Trung Quốc và Đông Nam Á. Dưới chính sách thương mại của Mỹ được đảng Dân chủ lẫn đảng Cộng hòa ủng hộ, các xu hướng này đã bắt đầu biến hình là một sự đánh đổi không đáng có để đổi lấy mức giá tiêu dùng rẻ hơn. Do đó, Trump có lẽ đã đúng khi cho rằng tại một mức độ nào đó, người lao động Mỹ đã và đang phải chi trả cho sự thịnh vượng ngày càng gia tăng của Trung Quốc.

Và khi những xu hướng đó trở nên rõ ràng hơn, lên đến đỉnh điểm trong phần ông đưa ra mang màu sắc dân túy và chủ nghĩa bảo hộ vốn đã tạo ra Trump ở phe cánh hữu và những người thay thế có thể tưởng tượng bất kỳ cánh tay như Thượng nghị sĩ Bernie Sanders, những người có đường lối hiệu chiến đấu với Trung Quốc ngày càng lớn tiếng với việc kiểm soát Trung Quốc, kìm hãm nước này và tách rời khỏi họ - bất kể điều gì để ngăn chặn điều gì với họ dường như là sự trở ngại không thể tránh khỏi của một siêu cường đối địch.

Những hậu quả hiệu quan sát cho rằng dù những sự khác biệt với vốn hóa giữa Mỹ và Trung Quốc có là gì thì việc chia tách hai nước ở thời điểm này sẽ giáng những việc phụ thuộc tách rời những cặp song sinh dính liền - và cuối cùng khi Mỹ tiến hành nhiều hơn so với Trung Quốc. Reinsch nói việc tách rời “khó khăn hơn so với những người viết ra điều đó nghĩ và hiệu làm cũng chỉ là sự tách rời một phần. Dù thế

